EXCLAMATIVELE ÎN ROMÂNĂ ŞI ALTE LIMBI ROMANICE

EXCLAMATIVES IN ROMANIAN AND OTHER ROMANCE LANGUAGES

(Abstract)

I identify exclamative sentences in Romanian based on clear criteria (presuppositionality and non-canonicity). I argue that these criteria, proposed for other languages, are justified for Romanian because they allow characterizing a sentence as univocally exclamative and they sustain a strong form-meaning correlation: exclamative sentences always involve some non-prosodic marking at the sentence level (by constituent fronting or use of special complementizers or moods). This correlation is shown to hold for other Romance languages as well. I also show that exclamative sentences are never distinguished from declaratives by intonation alone (they can be distinguished by intonation alone from other non-declarative sentences). Another interesting generalization, which may be related to presuppositionality, is that exclamatives often look like sub-sentential constituents (subordinate clauses or noun phrases).

Cuvinte-cheie: exclamative, tipuri de propoziţii, limbi romanice.
Key-words: exclamative, sentence types, Romance languages.

1. Definirea exclamativelor ca tip de propoziţie

Exclamativele ca un tip special de enunţ/propoziţie[1] trebuie distinse de enunţurile ce poartă o marcă (cel mai adesea prozodică) a unui afect al vorbitorului, notate cu semnul exclamării. Această distincţie a fost foarte rar făcută în lucrările de gramatică românească[2]. Criteriul factitivităţii, esenţial

[1] Exclamativele sunt tratate ca tip special de "enunţ" în GALR (2008), GBLR (2010); dar, cum au observat (pentru română), Neamţu (1985), Vişan (2002), GBLR (p. 610), există şi propoziţii exclamative subordonate (e.g. *Ştiu ce mică e apa!*), v. şi exemplele (12) de mai jos.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

pentru exclamative, este recunoscut de GBLR (2010) şi de Vişan (2002), dar ambele lucrări adoptă o definiţie prea restrictivă a exclamativelor, considerând că ele comportă în mod necesar un element gradabil, ceea ce, cum vom arăta, nu este cazul. În plus, GBLR (2010:609-610) tratează ca exclamative şi propoziţii cu mărci de grad afective *in situ* (adică nedeplasate la începutul propoziţiei), de tipul *Merge aşa de greu!*, care de fapt sunt declarative. Din aceste motive, lucrarea de faţă îşi propune să prezinte o serie de criterii clare şi teste pentru a decide care propoziţii sunt exclamative. Pentru a fi acceptabile, în primul rând aceste criterii trebuie să satisfacă (1):

(1) O propoziţie identificată ca exclamativă nu mai poate fi atribuită şi altui tip de propoziţie (declarativă, interogativă, directivă, optativă)

Prezentând datele românei şi ale altor limbi romanice, voi ajunge la concluzia că se poate da şi o întemeiere mai puternică a acestor criterii, pe baza unei corelaţii între formă şi sens redată în următoarea generalizare:

(2) Propoziţiile care satisfac criteriile semantice ale tipului exclamativ poartă întotdeauna o marcă formală non-prozodică la nivelul propoziţiei: cuvânt introductiv, topică (deplasarea unor constituenţi în periferie), mod verbal. Nu există exclamative distinse de declarative doar prin intonaţie sau doar prin cuvinte exclamative in situ

Întrucât exclamativele se referă la o situaţie prezentată ca adevărată, dificultatea este de a le distinge de declarative, de aici a doua frază din (2). Astfel, unele din exclamativele introduse prin cuvinte wh- se disting de interogative doar prin intonaţie. Dar, oricum, există o marcă a forţei exclamative la începutul propoziţiei (cuvântul wh-), aşadar generalizarea (2) este satisfăcută.

Relevanţa lui (1) se poate vedea în cazul cuvintelor de grad *aşa, atât de*, care par a fi, în anumite folosiri, mărci exclamative in situ (şi au şi fost considerate astfel în diferite lucrări, v. GALR, GBLR, Andueza 2011). Astfel, deşi în propoziţia (3)b valoarea lui *aşa (de)* pare a fi foarte asemănătoare cu cea a exclamativului *ce* din (3)a, se poate vedea că (3)b nu este exclamativă din exemplele (4)b-b”, unde îl vedem pe *aşa*, cu aceeaşi interpretare de grad mare, surprinzător, în interiorul unor propoziţii de alte tipuri – interogativă, optativă, directivă. Acest lucru nu este posibil pentru (3)a, care este într-adevăr

[2] Inclusiv GALR (2008), v. Vântu (2008), Dascălu Jinga (2008).

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

o exclamativă (v. (3)b; am ales cuvântul wh- *ce* deoarece în folosirea sa de operator de grad este doar exclamativ):

(3) a. Ce mult vorbeşte! (exclamativă)
b. Vorbeşte aşa de mult! (declarativă)

(4) a. *Ce mult vorbeşte? / *Ce mult de-aş vorbi! / *Ce mult nu mai vorbiţi!
b. Vorbeşte el aşa de mult?! / Cine (mai) vorbeşte aşa de mult?! (interogativă)
b'. De-aş vorbi şi eu aşa de mult! (optativă)
b". Nu mai vorbiţi aşa de mult! (directivă)

Frazele (3)b-(4)b exemplifică şi generalizarea în (2) (nu există marcare a exclamativelor doar in situ şi/sau doar prin prozodie).

Iată acum criteriile prin care o propoziţie se defineşte ca exclamativă, care sunt de natură semantică (v. Zanuttini şi Portner 2003, Michaelis 2001):
(i) conţinutul propoziţional al exclamativelor este presupus, nu asertat (Grimshaw 1979; fapt recunoscut mai întâi pentru exclamativele indirecte, de Elliot 1971, 1974): „exclamations, unlike declaratives, presuppose that the proposition expressed is mutually known by speaker and hearer" (Michaelis 2001);
(ii) situaţia descrisă de propoziţie este prezentată ca neobişnuită, non-canonică, în contrast cu altele, cu care formează o scală (o serie de alternative deosebite prin criteriul canonicităţii); vorbitorul exprimă, în general, o evaluare pozitivă sau negativă a acestei situaţii[3].

Cu privire la (ii), trebuie observat că adesea scala este dată de o proprietate scalară (v. (3)a, unde cuvântul de grad *ce* caracterizează cantitatea evenimentului ca excepţională); dar nu este obligatoriu ca exclamativele să conţină o proprietate scalară[4]. Cum se vede din exemplele (5), elementul ce variază de la o alternativă la alta nu este neapărat gradul unei proprietăţi: el poate fi un individ (v. (5)a) sau alternativele pot fi pur şi simplu *p* şi *non-p* (v. (5)b).

(5) a. Pe cine a invitat!
b. Să nu-mi spună el că se însoară!

Caracterul presupoziţional explică alte proprietăţi identificate de Michaelis şi Lambrecht (1996) ca tipice pentru exclamative: identificabilitatea referentului

[3] „Neobişnuit" pare a implica „surprinzător"; într-adevăr, exclamativele au fost descrise ca forme de expresie a surprizei. Dar s-a obiectat că exclamativele nu exprimă neapărat ceva neaşteptat, căci altfel fraze ca *Ce masă bună ai pregătit*!, *Ce casă frumoasă ai!*, adresate gazdei, nu ar mai fi complimente (Zanuttini şi Portner 2003). Şi în aceste situaţii, însă, putem vorbi de „neobişnuit", înţeles printr-o comparaţie mai largă – între mese sau case ale altor oameni, a căror experienţă o are vorbitorul.

[4] Contra Michaelis şi Lambrecht (1996), Michaelis (2001), Vişan (2002), Castroviejo Miró (2006), Marandin (2008), GBLR.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

descris, prezenţa unei componente deictice. Propoziţia nu este prezentată ca informaţie nouă, ci ca informaţie la care ascultătorul are sau poate deja avea acces. Vorbitorul cere de la ascultător recunoaşterea caracterului excepţional al situaţiei şi împărtăşirea unei anumite atitudini.

Întrucât criteriul (ii) este evident, voi arăta în continuare testele ce decurg din criteriul (i). Pentru teste, voi folosi un cuvânt wh care este întotdeauna exclamativ: *ce* ca centru de grad (deosebindu-se de *cât*, care, ca majoritatea cuvintelor wh, poate fi sau exclamativ sau interogativ-relativ).

Din presupoziţionalitate decurge faptul că exclamativele, în principiu, nu pot reprezenta informaţie nouă. Astfel, cum a observat Grimshaw (1979) pentru engleză, ele nu pot apărea ca răspunsuri la întrebări. Exemplele următoare arată că acest lucru este valabil pentru propoziţiile cu *ce* de grad, dar nu pentru cele cu *atât* „exclamativ", care se califică astfel ca declarative, cum am observat şi în (3)-(4) mai sus:

(6) Ce-a cumpărat?
- a. A cumpărat un cadou aşa frumos! (declarativă)
- b.# Ce cadou frumos a cumpărat! (exclamativă)
- c. A cumpărat la vechituri ...! (declarativă)
- d. # Ce de vechituri a cumpărat! (exclamativă)

(7) Cât de înalt e? / Ce dimensiuni are?
- a. E extrem de înalt! (declarativă)
- b. # Ce înalt e! (exclamativă)

(8) Ce mai ştii de Mariana?
- a. Şi-a cumpărat aşa o rochie frumoasă! (declarativă)
- b. # Ce rochie frumoasă şi-a cumpărat! (exclamativă)

Acelaşi comportament se constată şi în alte contexte tipice pentru introducerea de informaţie nouă:

(9) Să-ţi zic ceva! Vine (aşa) repede! / # Ce repede vine!

(10) a. Ai auzit? O să vină aşa de târziu! (nu se presupune că interlocutorul cunoaşte informaţia)
b. Ai auzit? Ce târziu o să vină! (continuarea presupune că interlocutorul cunoaşte informaţia)

Este drept că, în anumite situaţii de comunicare, se pot folosi exclamative pentru a introduce informaţie nouă, dar ele apar atunci ca subordonate, şi sunt introduse de formule fixe (subliniate în exemple; în b, să se observe folosirea verbului

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

de percepţie *a vedea*, al cărui sens literal presupune accesul independent al ascultătorului la informaţie, satisfăcând aşadar criteriul (i) al exclamativelor):

(11) a. [Context: Ce mai ştii de Mariana?] Vai, nu pot să-ţi spun ce rochie frumoasă şi-a cumpărat! (declarativă cu exclamativă subordonată)
b. Să vezi ce rochie frumoasă şi-a cumpărat Mariana! (directivă cu exclamativă subordonată)

Criteriul (i) a fost descris mai întâi pentru exclamativele indirecte (Elliot 1971, 1974 pt. engleză), care, s-a observat, apar doar în contexte factive (care presupun adevărul propoziţiei subordonate):

(12) a. Nu ştiam ce mare e. (→ e foarte mare)
b. *Nu ştiu ce mare e.
c. Nu ştie ce mare e. (→ e foarte mare)

Criteriile (i)-(ii) permit includerea construcţiilor din (5) în rândul exclamativelor, deşi ele nu conţin un element scalar:

(13) Ce mai ştii de Maria?
Pe cine a invitat la nuntă!
vs. A invitat la nuntă aşa nişte persoane nesuferite!
Să nu-mi spună că se căsătoreşte!
vs. Închipuie-ţi că nu mi-a spus că se căsătoreşte!

Exclamative ce nu conţin un element gradabil pot apărea şi ca subordonate (în (14)a, nu poate fi vorba de o interogativă indirectă, deoarece *a crede* nu selecţionează interogative indirecte; de asemenea, sensul nu este al unei relative libere, ca în *Nu cred ce mi-a spus*, căci atunci ar trebui să însemne „Nu-mi vine să-i cred pe cei pe care i-a invitat"; pentru combinarea lui *uimitor* din (14)b cu exclamative, cf. *E uimitor ce mulţi oameni au venit*):

(14) a. Nu-mi vine să cred pe cine a invitat!
b. E uimitor să nu ştie încă să scrie corect.

2. Tipuri de exclamative

Prezentarea datelor românei şi ale altor limbi romanice va ilustra generalizarea din (2) şi încă alte două generalizări ((16) apare mai clar în alte limbi decât româna):

(15) Exclamativele au adesea forme identice cu alte tipuri de non-declarative (interogative, directive), dar se deosebesc de acestea prin intonaţie (în cazul exclamativelor principale)

(16) Exclamativele tind să aibă forma unor părţi de propoziţie (inclusiv propoziţii subordonate)

În discutarea criteriului (ii) mai sus, am observat că exclamativele introduc alternative (faţă de care situaţia descrisă de propoziţie este tratată ca non-

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

canonică). Elementul care variază între aceste alternative se poate numi *focus exclamativ*. Dacă focusul exclamativ este o parte de propoziţie, exclamativele sunt *parţiale*. Alternativele pot fi, cum am văzut în (5)b, şi *p* şi non-*p*, caz în care focusul exclamativ este valoarea de adevăr. În mod asemănător interogativelor, aceste exclamative se numesc exclamative *totale*.

2.1 Exclamative totale

2.1.1 În română, **subjonctivul** în principale poate marca o exclamativă totală; aceste propoziţii sunt în general conotate negativ (nu doar caracterizează un fapt ca surprinzător, ci exprimă şi nemulţumirea vorbitorului faţă de acest fapt):

(17) a. Să uit eu cheile!
b. Să nu-mi spună el că se însoară!

Alte limbi romanice folosesc **infinitivul**, ceea ce sugerează că şi subjonctivul românesc se înscrie în tendinţa notată sub (16) mai sus:

(18) a. Trasferirmi proprio adesso! (it.) „Să mă mut chiar acum!”
b. ¡Engañar a un pobre hombre como este! (sp., Alonso-Cortez 1999:4003)
„Să păcăleşti un om sărac ca ăsta!”

Aceste limbi pot folosi şi subjonctivul, dar precedat de complementizatorul *che/que*:

(19) a. Che se ne sia andato da solo! (it.)
„Să plece el singur!”
b. ¡Que se diga eso de ti! (sp.,Alonso-Cortez 1999:4003)
„Să se spună asta despre tine!”

În privinţa sintaxei tipului din (17), dat fiind că *să* este parte a nivelului flexionar al propoziţiei, se pune întrebarea dacă marcarea exclamativă la nivelul propoziţiei se realizează prin mutare sau doar abstract, prin selecţia modului subjonctiv de către un C exclamativ vid. Frecvenţa ordinii Subjonctiv - Pronume Subiect (v. traducrea lui (19) şi (5)b) ar putea fi considerată o dovadă pentru deplasarea complexului verbal într-o poziţie superioară celei din declarative (cum a propus Hill 2006 pentru alte structuri cu subiect pronominal postverbal). Ca test, se poate utiliza ordinea SV unde S nu poate fi considerat topic sau focus. Dacă ar exista un contrast între acceptabilitatea acestei topici în declarative şi exclamativele cu subjonctivul, s-ar putea susţine

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

că centrul complex *să*+Verb se ridică la C. Într-adevăr, un asemenea contrast pare să existe între (20) şi (21)b, dar judecăţile nu sunt suficient de tranşante:

(20) Cineva mi-a zgâriat maşina! (constatare, out-of-the-blue)

(21) a. Să-mi zgârie cineva maşina (‚într-un parcaj aşa bine păzit) !

b. ?(?) Cineva să-mi zgârie maşina!

2.1.2 Unele exclamative ce par a fi parţiale, fiind introduse de **cuvântul wh-*cum***, pot avea sensul de exclamative totale – v. parafraza de sub (i) în exemplele de mai jos:

(22) Cum a venit el acasă singur!

(i) faptul că a venit acasă singur e remarcabil/excepţional (de ex., despre un copil mic, un câine)

(ii) ? felul în care a venit acasă singur e remarcabil/excepţional

(23) Cum a răspuns el la toate întrebările!

(i) faptul că a răspuns la toate întrebările e remarcabil/excepţional

(ii) felul în care a răspuns la toate întrebările e remarcabil/excepţional

Această dublă citire se poate explica prin existenţa a două cuvinte *cum*: adverb de mod şi complementizator exclamativ (în citirea din (i), *cum* ar fi C exclamativ). Şi în alte limbi romanice corespondentele lui „cum" pot funcţiona ca C exclamativ[5]. Dar cel mai adesea acest C este asociat unui focus exclamativ in situ (subliniat în exemplele de mai jos), fiind, aşadar, vorba de exclamative parţiale potrivit definiţiei date la începutul secţiunii 2:

(24) a. Comme il chante bien! (fr.) „Ce bine cântă!"

b. Comme il est grand! „Ce mare e!"

(25) Come sarà stanco! (it.) „Cât de obosit va fi!"

2.1.3 **Complementizatorul condiţional şi interogativ indirect *si/se*** „dacă" este utilizat în unele limbi romanice (franceză, italiană, spaniolă)[6]; şi aici este posibilă prezenţa unui focus exclamativ in situ (v. *beau* în (26)b; poate şi *bene* în (26)a):

[5] Fr. *comme* nu poate apărea niciodată împreună cu un adjectiv sau adverb. De aceea, el nu este analizat ca DegP deplasat, ci ca C exclamativ (v. Gérard 1980, Marandin 2008)

[6] Româna are structuri de tipul *Dacă n-am vorbit cu o mie de persoane!*, cu negaţie şi sens de cantitate mare, dar ele nu par a trece testul presupoziţionalităţii.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(26) a. Accidenti, se quel ragazzo (non) se la cava bene! (it., Benincà 1995: 133)
„Cum se descurcă bine băiatul ăla!"
b. S'il est beau, ce type! (fr., Marandin 2008)
„Ce frumos e tipul ăsta! / Frumos mai e, tipul ăsta!"
c. ¡Si me acordaré yo! (sp., Alonso-Cortes 1999:4002)
„Cum/Ce-o să-mi mai amintesc eu!" (=¡Cuánto me acordaré yo!)

2.1.4 Limbile cu subiecte clitice (franceza şi dialectele italiene de nord) pot utiliza **inversiunea verb-subiect clitic**; în dialectele italiene de nord, inversiunea poate fi însoţită de o negaţie „expletivă" (neinterpretată); şi aici se vede posibilitatea unui focus exclamativ in situ: *grand* în (27)a, *tuto* în (27)b):

(27) a. Est-il pressé, çe garçon! (fr., Neamţu 1992) „Ce grăbit e băiatul ăsta!"
b. No ga-lo magnà tuto! (padovană, Zanutinni & Portner 2003: 49)
nu a-S.CL.3S mâncat tot „Cum a mâncat totul!"

Este posibil ca marcarea prin inversiune să fi apărut de la construcţii cu *verum focus* (focalizarea afirmaţiei; pentru deplasarea focală a verbului ca marcă a verum focus, v. Devine and Stephens 2006:145–148 pt. latină, Giurgea şi Remberger 2012 pt. română şi sardă). Este interesant de observat că româna are două expresii exclamative care utilizează **focalizarea afirmaţiei**: *da' ştiu că,* cu accent focal pe verb, eventual însoţită de *nu glumă*, şi *da* în construcţii de tipul Demonstrativ subiect – *da* – Grup nominal:

(28) Da' ŞTIU că scrie / că mănâncă bine (‚nu glumă) !
(29) Ăsta DA meci!

Pentru tipul din (27), este posibilă şi influenţa interogativelor totale asupra exclamativelor totale, pe modelul celor parţiale, unde exclamativele pot fi introduse de aceiaşi termeni wh- ca şi interogativele, dar se deosebesc prin intonaţie. O origine interogativă ar putea explica negaţia expletivă din (27)b, ştiut fiind că interogativele negative indică în general aşteptarea unui răspuns pozitiv (cf. *nu-i aşa că ..?*).

Unde dintr-o structură cu encliza subiectului a rezultat o **marcă de interogativă totală**, această marcă se poate folosi şi la exclamative: este cazul lui *-ti/-tu* în franceza din Quebec şi în alte varietăţi regionale ale francezei (particula provine din succesiunea *-t-il* de la persoana 3sg. în inversiunea clitică; v. Foulet 1921: 315, Damourette şi Pichon 1930: 343, Léard 1996: 118, Vinet 2000: 382, Elsig 2009).

2.2 Exclamative parţiale cu cuvinte wh-

Este tipul cel mai discutat în literatură[7], datorită frecvenţei dar şi, probabil, deoarece aici este cel mai evident faptul că avem de-a face cu un tip special

[7] Pt. română, Neamţu (1985) şi Vişan (2002) s-au limitat la exclamativele wh-; la fel Zanuttini şi Portner (2003) pt. italiană, Castroviejo Miró (2006) pt. spaniolă.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

de propoziţie (căci forma este non-declarativă, asemănătoare interogativelor, dar sensul nu este interogativ). Cel mai adesea întâlnim cuvinte de grad (v.(30)) sau pro-forme pentru adjective sau adverbe scalare (v. (31)):

(30) a. Ce înalt e acel turn/ Cât de înalt e acel turn!
b. Câte cărţi a scris!

(31) a. Cum a vorbit!
b. Ce casă şi-a cumpărat!

Totuşi, cum am arătat în secţiunea 1, nu este obligatoriu ca focusul exclamativ să fie scalar:

(32) a. Che mi ha detto! (it.)
Ce mi-a spus!
b. Pe cine am văzut!
c. Dove si arrampicano, questi ragazzi! (it., Michaelis 2001: 1046, ex. 57)
Unde se caţără, băieţii ăştia!
d. Onde o Pedro foi! (ptg., Ambar 2000:34)
Unde a fost, Pedro!

Aproape toate cuvintele interogative pot avea folosire exclamativă; o posibilă excepţie este *care* (şi echivalentele sale din celelalte limbi).

Negaţia în exclamativele wh- are o valoare de cantitate mare:

(33) a. (Da') ce n-a cumpărat!
b. Unde n-a fost!
c. ¡Qué no daría yo por estar allí! (sp., Alonso-Cortes 1991: 4007)
„Ce n-aş da să fiu acolo!"

La această interpretare se ajunge în felul următor: din faptul că sunt surprinzătoare valorile lui *x* pt. care propoziţia nu este adevărată, decurge că pentru cele mai multe valori ale lui *x*, propoziţia este adevărată, aşadar numărul de *x* pentru care *p* este adevărată este neobişnuit de mare. Astfel, deşi sensul pare scalar (cantitate mare), structura are la bază un focus exclamativ non-scalar (este vorba de valorile unei variabile *x* de tip individ, nu de tip grad).

Există mai multe deosebiri între exclamativele wh- şi interogativele parţiale:
(i) **Intonaţia**: exclamativele diferă de interogative prin intonaţie, iar în unele cazuri aceasta este singura deosebire formală:

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

H L

(34) a. Ce carte şi-a cumpărat?

H L H L

b. Ce carte şi-a cumpărat !

(ii) Există **cuvinte wh- specializate pt. exclamative**, precum *ce* (şi corespondentul lui din alte limbi romanice, v. it. *chè,* sp., ptg. *que*) ca centru de grad (v. şi secţiunea 1):

(35) a. Ce înalt e! / * Ce înalt e?

b. Ce bine vorbeşte! / * Ce bine vorbeşte?

Ce se poate aplica şi cantităţii (realizând grad+cantitate, =*ce mult*), caz în care, în GN, este urmat de *de*:

(36) Ce plouă!

(37) a. Ce de oameni au venit!

b. Que de bêtises il a dit! (fr.) „Câte prostii a spus!"

c. Que de libros ha leido! (sp.) „Ce de cărţi a citit!"

(iii) **Asocierea unei mărci la nivelul propoziţiei cu un focus exclamativ in situ.** Cum am văzut în §2.1, există **forme wh- funcţionând ca C exclamativ**, asociate unui focus exclamativ in situ – v. fr. *comme*, it. *come* în (24)-(25).În franceză, *comme* este specializat pt. exclamative:

(38) a. Comme elle danse! „Cum dansează!"

b. {Comment / *comme} danse-t-elle? „Cum dansează?"

În exclamativele indirecte poate apărea şi *comment*:

(39) Regarde comme/comment on me traite! (Florea 1992) „Vezi cum sunt tratat!"

În franceză, şi *que* funcţionează ca C exclamativ, apărând în formele *qu'est-ce que* (specifică interogativei directe) şi *ce que* (specifică interogativei indirecte):

(40) Qu'est qu'elle est belle / Ce qu'elle est belle! „Ce frumoasă e!"

Aceste forme pot avea şi un sens cantitativ:

(41) Qu'est-ce qu'on meurt dans cette ville! (Marandin 2008)

„Ce mult se moare / Ce se mai moare în acest oraş!"

(iv) **Subextracţia unui operator de grad**. În alte cazuri, forma wh- asociată unui grup scalar nedeplasat reprezintă probabil un operator de grad extras din specificatorul proiecţiei de grad. Astfel, sp. *como* „cum" apare ca asociat unui GAdj/GAdv precedat de *de*. Necesitatea folosirii lui *de* indică existenţa unui raport local între GAdj/GAdv şi *como*, ceea ce se poate formaliza prin ridicarea lui *como* din specificatorul proiecţiei de grad (cf. rom. *<u>cât</u> este <u>de mare</u>!*; pentru *de* ca centru de grad în română, v. Cornilescu şi Giurgea 2013):

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(42) Como está de alto tu hijo! (sp., Alonso-Cortez 1999:3997) „Cât de înalt e fiul tău!"

De asemenea, fr. *combien* „cât", care, când se referă la gradul unui adjectiv/adverb, apare în general separat de adjectiv/adverb, se poate analiza ca operator de grad obligatoriu deplasat în SpecGC:

(43) a. Combien elle est jolie! (Florea 1992) „Cât e de frumoasă!"
b. Combien vous allez vite! „Ce repede mergeţi!"

În această folosire (cu rol de operator de grad, nu cantitativ), *combien* este specializat pt. exclamative:

(44) * Combien est-elle jolie?

Un alt caz de **asociere la distanţă**, care nu este întâlnit la interogative, este aceea dintre *ce* şi un adjectiv postnominal, în interiorul constituentului deplasat. *Ce*, deşi poartă semantic asupra adjectivului, apare separat de adjectiv, ca determinant al întregului grup nominal:

(45) a. Ce casă frumoasă şi-a construit!
b. * Cât (de) casă (de) frumoasă şi-a construit?

(v) Exclamativele se pot deosebi de interogative şi prin **mărci suplimentare specifice exclamativelor**. Astfel, în română, în unele construcţii poate apărea **adverbul clitic *mai***, lipsit de sensul său obişnuit aditiv:

(46) Ce mai scrie! (|≠ Mai scrie)

(vi) În italiană şi limbile ibero-romanice, grupul wh- care introduce exclamativa poate fi urmat de **complementizatorul *che/que*** (cu condiţia ca grupul exclamativ să fie complex, incluzând aici şi *cuanto/quantoi* „cât" pronominal, care probabil conţine un N vid, v. Giurgea 2010; v. Contreras 1999:1952, Zanuttini & Portner 2003:67):

(47) a. ¡Que bien que canta María! (sp., Contreras 1999:1952) „Ce bine cântă Maria!"
b. Che libri interessanti che mi porti! (it., Benincà 1995:137) „Ce cărţi interesante îmi aduci!"
c. ¡Quants llibres que tens! (cat., Payrató 2002: 2014) „Câte cărţi ai!"
d. Que bom bolo que comemos! (ptg., Gärtner 1998:678) „Ce bună prăjitură mâncăm!"

Originea acestei construcţii ar putea fi relativa exclamativă (v. §2.4 mai jos): $[_{DP}$ D $[_{CP/NP}$ NP [que IP]]] → $[_{CP}$ [D(+def) NP] $[_{C'}$ que IP]] → $[_{CP}$ $[D_{wh}$ NP]$[_{C'}$ que IP]]

Ambele construcţii sunt absente din română, fapt ce poate fi pus în legătură cu absenţa unui C „universal" (relativ şi completiv) de tipul *que/che*.

Constituentul antepus poate conţine, în italiană, şi **o expresie de grad de tipul „atât"**, pe lângă elementul wh- (în aceste cazuri, complementizatorul C este obligatoriu în italiană):

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(49) Che tanti libri *(che) ha comprato! (it., Zanuttini şi Portner 2003: 66)
„Ce multe cărţi a cumpărat!”

În limbile ibero-romanice, el poate conţine **centrul comparativ *más/mais* „mai”**:

(50) a. ¡Qué coche más bonito tienes! (sp.) „Ce maşină drăguţă ai!”
b. Que homem mais feio! (ptg., Gärtner 1998:681) „Ce om urât!”

(vii) **Topica**: în italiană, franceză, portugheză, şi în spaniolă în cazul lui *como*, exclamativele diferă de interogative prin faptul că subiectul poate apărea între constituentul wh- şi verb. În franceză şi portugheză, şi, într-o anumită măsură, şi în italiană, această topică este caracteristică interogativelor indirecte (ca şi în engleză, v. *How old is he?* vs. *How old he is!*) – aşadar, avem de-a face cu un tipar sintactic specific subordonatelor, ceea ce susţine generalizarea (16):

(51) a. Quanto furbo Gianni è stato! (it..; Poletto 2000:155) „Ce deştept a fost Gianni!”
b. Quanto furbo (*Gianni) è stato (Gianni)?

(52) a. Onde o Pedro foi! (ptg., Ambar 2000:34) „Unde a fost Pedro!”
b. ¡Como las manos le brillan de limpias! (sp., Alonso-Cortez 1999:4018)
„Cum îi lucesc mâinile de curăţenie!”

În franceză, inversiunea subiectului clitic nu apare la exclamative:

(53) a. Combien coûte-t-elle? „Cât costă?”
b. Combien elle coûte! / *Combien coûte-t-elle! „Cât costă!”

(viii) **Exclamative non-verbale**. În timp ce interogativele fără verb exprimat se interpretează doar prin elipsă, exclamativele wh- pot apărea fără verb fără a necesita recuperarea din context a unui verb (obiectul a cărui calitate sau cantitate este caracterizată ca remarcabilă este prezent nemijlocit în situaţia de comunicare; această folosire este facilitată de caracterul presupoziţional al exclamativelor, care cere ca interlocutorul să aibă acces la informaţia transmisă de propoziţie):

(54) a. Ce piaţă frumoasă!
b. Câte flori!

(ix) **Particule exclamative**, provenite de la interjecţii, pot introduce exclamative wh-; în următoarele exemple, faptul că „interjecţia” este integrată sintactic este dovedit de prozodie – particula poartă accentul principal iar restul frazei este „deaccentuat”:

(55) a. VAI ce multă mâncare ai făcut!
b. VAI ce vreme urâtă!

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

2.3 Exclamative parţiale cu deplasare focală

În română şi alte limbi romanice cu subiect nul, exclamativele pot fi construite prin antepunerea „focală" a unui GN cu un adjectiv (calitativ sau cantitativ) pe prima poziţie sau a unui adverb[8]:

(56) a. Frumoasă rochie are Ioana!
b. ¡Pocos coches ha conducido Alain Prost este año! (sp.; Barbosa 2000: 148)
„Puţine maşini a condus Alain Prost anul acesta!"
c. Belo trabalho me fizeste tu! (ptg., Ambar 1999: 42)
„Frumoasă lucrare/treabă mi-ai făcut!"
d. ¡Bonita fiesta me organizaste! (sp., Andueza 2011)
„Drăguţă petrecere mi-aţi (mai) organizat!"

(57) a. (Da') repede mai merge!
b. (Da') multe legi au mai scos!

Această construcţie a fost puţin discutată în literatură, probabil deoarece nu a fost întotdeauna distinsă de declarativele cu deplasare focală[9]. De aceea, voi prezenta dovezi că această construcţie este exclamativă:

(i) Construcţia nu poate introduce informaţie nouă, ceea ce o deosebeşte de antepunerea focală „mirativă"[10] (v. (58)b), care nu face ca propoziţia să nu mai fie declarativă:

(58) Context: Ai auzit (ce-a mai făcut Maria)? / Ce şi-a cumpărat Maria?
a .# FRUMOS iaht şi-a cumpărat! (exclamativă: antepunere focală exclamativă)
b. Un IAHT şi-a cumpărat! (declarativă: antepunere focală „mirativă")

(ii) Construcţia admite *mai* exclamativ (v. şi (57)):

[8] Răspândirea exactă a acestui tip în alte limbi romanice nu este pe deplin clară; în spaniolă, Andueza (2012) îl tratează ca „exclamativă retorică", folosită cu sens ironic, pentru a exprima o proprietate opusă celei afirmate explicit. Totuşi, unii vorbitori de spaniolă (întâlniţi la CILPR, Nancy, 2013 şi Going Romance, Amsterdam, 2013) mi-au declarat că sensul nu este neapărat ironic. Şi în română, această construcţie este folosită ironic mai frecvent decât construcţia wh, dar nu este restrânsă la o folosire ironică. O altă deosebire este faptul că, în spaniolă, adjectivele care pot intra în această construcţie sunt în număr restrâns (Irena Tirado Camarena, c.p.), ceea ce nu este cazul în română. De asemenea, intonaţia este diferită, nefiind deaccentuat tot ce urmează după Adj/Adv, ca în română (Elena Castroviejo-Miró, c.p.).

[9] Pt. română, ea a fost notată de Vasilescu (2013), dar ca „neprototipică" (în introducere la exclamative spunându-se că „exclamatives.. are headed by wh-exclamative words").

[10] Pt. acest tip, v. Ambar 1999, Brunetti 2009, Paoli 2009, Cruschina 2011, Frascarelli şi Ramaglia 2013.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(59) FRUMOS iaht şi-a mai cumpărat! (≠ în plus, şi-a cumpărat un iaht frumos)

Focalizarea mirativă nu permite acest *mai*, ci doar *mai* aditiv obişnuit:

(60) Un IAHT şi-a mai cumpărat! (= în plus, şi-a cumpărat un iaht)

(iii) În spaniolă, construcţia admite complementizatorul exclamativ *che* (care este posibil şi în exclamativele wh-, vezi 2.2, (47)):

(61) ¡Mal que viven los políticos! (Andueza 2011) „Rău mai trăiesc politicienii!"

(iv) Ca şi exclamativele wh-, construcţia poate apărea fără verb, fără a cere recuperarea contextuală a unui verb:

(62) a. Frumos iaht!
b. Grea problemă!

(v) Antepunerea adjectivului, în această construcţie, funcţionează ca marcare exclamativă, forţând deplasarea întregului GN la începutul propoziţiei[11]:

(63) * Şi-a cumpărat frumos iaht!

(64) Grea problemă au rezolvat! / *Au rezolvat grea problemă!

Adjectivul trebuie să fie strict iniţial în GN pentru ca propoziţia să fie exclamativă, iar această poziţie prenominală este alta decât cea a adjectivelor calitative prenominale în alte situaţii: astfel, pe când (65) este curent în româna colocvială, (66) este stilistic marcat (antepunerea adjectivelor calitative caracterizează un registru mai înalt, literar); de asemenea, *mai* exclamativ este posibil în (65), dar nu în (66) (unde *mai* este interpretat aditiv):

(65) FRUMOS iaht şi-a (mai) cumpărat! (exclamativă; registru colocvial, *mai* exclamativ)

(66) ? Un FRUMOS iaht şi-a (mai) cumpărat! (declarativă; registru elevat, *mai* aditiv)

Aceste fapte se pot explica astfel: adjectivul are un centru de grad nul marcat +excl, care forţează deplasarea grupului de grad în SpecGD şi, apoi, a întregului GD în SpecGC, ca la exclamativele wh-.

(vi) Poziţia adjectivului în această construcţie poate fi ocupată de elemente de origine interjecţională, pe care le putem considera, aici, ca adjective marcate lexical +excl (ele nu apar, pe poziţie de adjectiv, decât în această construcţie):

[11] În (64), am ales un singular numărabil, unde folosirea fără determinant este foarte restrânsă, v. Dobrovie-Sorin, Bleam şi Espinal 2006, Dobrovie-Sorin 2013; *a cumpăra* admite singulare numărabile nude, dar cu sens non-specific, ceea ce exclude adjectivele calitative prenominale, care sunt non-restrictive, deci cer un grup referenţial (v. Cornilescu şi Dinu 2012).

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(67) a. Halal maşină (mi-am cumpărat)!
b. *Mi-am cumpărat (o) halal maşină / (o) maşină halal.
c. *Maşina halal trebuie vândută.
(68) ¡Vaya coche (que) te has comprado! (Tirado Camarena 2013)
„Ce maşină ţi-ai mai luat!"

2.4 Exclamative bazate pe relativizare

Acest tip nu există în română, dar există în celelalte limbi romanice, fapt ce poate fi pus în legătură cu existenţa unui complementizator „universal" pentru relative şi completive, *che/que*.

(i) **Tipul propriu-zis nominal**. Are forma unui grup nominal definit, care în mod obligatoriu conţine o relativă:

(69) a. I pasticci che sono successi! (it., Benincà 1995: 134) „Ce încurcătură s-a întâmplat!"
b. Lo zucchero che non ha sprecato! (it., ibid.) „Cât zahăr a risipit!"
c. ¡La força que té, la criatura! (cat., Payrató 2002: 2014) „Ce forţă are copilaşul!"
d. Le bruit qu'ils font! (fr.; Michaelis 2001: 1048) „Ce zgomot fac!"

În spaniolă, dacă lacuna din relativă este într-un GPrep, prepoziţia poate să apară fie înainte de *que* relativ, fie la începutul întregului GD, înainte de articol (Alonso-Cortez 1999: 4000):

(70) a. ¡La flema con que llega!
b. ¡Con la flema que llega! „Cât de calm/Cu cât sânge rece soseşte!"

Pentru construcţia din (70)b, trebuie probabil presupus că *que* nu mai este relativizator, ci C exclamativ care atrage un GD exclamativ în specificator.

Este de notat că exemplele au în general un sens cantitativ (focusul exclamativ stă pe cantitatea numelui). Rămâne de cercetat dacă acest sens este singurul posibil în limbile romanice.

(ii) **Tipul cu relativizarea gradului**. În spaniolă, forma „neutră" a articolului definit (forma folosită cu un N vid inanimat non-anaforic, v. Giurgea 2010), *lo*, se poate combina direct cu un adjectiv sau adverb, funcţionând ca un operator de grad exclamativ ((71)a ar putea fi redat prin „acel grad de inteligenţă pe care îl are Miriam!"; să se observe că adjectivul se acordă în mod obişnuit, deşi *lo* este invariabil):

(71) a. ¡Lo lista que es Miriam! (Zagona 2002:53) „Ce deşteaptă e Miriam! / Deşteaptă mai e Miriam!"
b. ¡Lo rápido que escribe Susana! „Ce repede scrie Susana!"

Lo poate apărea şi singur, ca un cantitativ exclamativ:

(72) ¡Lo que come! (Alonso-Cortez 1999: 4001) „Ce mai mănâncă!"

Ca termen de cantitate în GN, se poate folosi forma de feminin *la* urmată de *de*:

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

(73) ¡La de problemas que he tenido este año! (ibid.) „Ce de probleme am avut anul acesta!”

Ca şi exclamativele wh- (tipul 2.2; v. §1, (12)), exclamativele bazate pe relativizare pot fi subordonate, ceea ce le deosebeşte de cele cu deplasare focală (tipul 2.3), care nu permit subordonarea (probabil deoarece subordonările cer un element introductiv explicit, iar operatorul de grad din exclamativele cu deplasare focală este nul):

(74) a. Me sorprendió las novelas que lee. (sp.; Contreras 1999: 1953)
„M-a surprins câte nuvele citeşte.”
b. Me sorprendió lo inteligentes que eran los estudiantes. (sp.; ibid., 1954)
„M-a surprins ce deştepţi erau studenţii.”

3. Concluzii

Prezentarea din secţiunea 2 a avut rolul de a argumenta generalizarea (2) din §1 – faptul că exclamativele ca tip de propoziţie distinct, caracterizat prin presupoziţionalitate (factivitate), poartă întotdeauna o marcă la nivelul propoziţiei (GC), care le distinge de declarative (astfel de mărci sunt: complementizatori, constituenţi deplasaţi la începutul propoziţiei, eventual modul verbal, în ipoteza că el face vizibil C prin ridicare sau printr-un raport de selecţie). Aşadar, exclamativele nu sunt niciodată marcate doar printr-un element exclamativ in situ. Unele tipuri de exclamative sunt distinse doar prozodic de alte propoziţii non-declarative, dar niciodată exclamativele nu sunt distinse doar prozodic de propoziţii declarative.

Marcarea obligatorie a caracterului exclamativ la nivelul GC poate fi pusă în legătură cu generalizarea (16) – faptul că exclamativele au aspectul unor părţi de propoziţie. Această proprietate se poate explica, cred, prin factivitate: un fapt cunoscut nu are drept expresie o propoziţie principală, ci un argument – o subordonată sau un GD (v.§2.4); propoziţia atrage atenţia ascultătorului asupra caracterului excepţional al acestui fapt şi îi pretinde să împărtăşească evaluarea pozitivă sau negativă dată de vorbitor. Aceasta este componenta pragmatică care se adaugă faptului, astfel încât să obţinem un enunţ complet, de tip exclamativ. Zanuttini şi Portner (2003) explică sintaxa specială a exclamativelor prin prezenţa a două nivele GC, ceea ce le-ar deosebi de interogative; nivelul inferior ar fi necesar pentru factivitate (găzduind un operator FACT în SpecGC). Dacă un GC selecţionat de un alt C poate fi tratat ca un caz de subordonare, propunerea seamănă cu sugestia noastră. De asemenea, corelarea acestui nivel cu factivitatea corespunde sugestiei noastre. Există totuşi o diferenţă: noi susţinem că întreaga exclamativă se comportă ca o subordonată, deci nivelul superior, al principalei, ar fi ocupat de un operator vid. Zanuttini şi Portner, bazându-se pe structuri cu elemente wh- urmate de

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

un C exprimat (v. §2.2 mai jos), consideră că nivelul superior (al principalei) este ocupat de elemente wh-.

BIBLIOGRAFIE

Alonso-Cortés, À., 1999, "Capítulo 62. Las construcciones exclamativas. La interjección y las expresiones vocativas", în Bosque, I. şi V. Demonte (ed.), *Gramática Descriptiva de la lengua española, Vol. III. Cuarta parte. Entre la oración y el discurso*, Madrid, Espasa Calpe, p. 3993–4050.

Ambar, Manuela, 1999, „Aspects of the Syntax of Focus in Portuguese", în Rebuschi, G. şi L. Tuller (ed.), T*he Grammar of Focus*, Amsterdam, John Benjamins, p. 23–54.

Ambar, Manuela, 2000, „Wh-Questions and Wh-Exclamatives", în Beyssade, C. et al. (ed.), *Romance languages and linguistic theory. Selected papers from 'Going Romance' 2000*, Amsterdam, John Benjamins, p. 15–40.

Andueza, Patricia, 2011, *Rhetorical Exclamatives in Spanish*, teză de doctorat, Ohio State University.

Barbosa, Pilar, 2000, „Clitics: a Window into the Null Subject Property", în Costa, J. (ed), *Portuguese Syntax. New Comparative Studies*, Oxford, Oxford University Press, p. 31–93.

Benincà, Paola, 1995, „Il tipo esclamativo", în Renzi, L., G. Salvi şi A. Cardinaletti (ed.), *Grande grammatica italiana di consultazione*, *Vol. III. Tipi di frase, deissi, formazione delle parola.* Bologna: Il Mulino, 127–152.

Brunetti, Lisa, 2009, „On the pragmatic of post-focal material in Italian", în Apothéloz, D. et al. (eds.), *Les linguistiques du détachement*, Bern, Peter Lang, p. 151–162

Castroviejo Miró, Elena, 2006, *Wh-exclamatives in Catalan*, teză de doctorat, Universitat de Barcelona.

Contreras, Heles, 1999, „Capítulo 31. Relaciones entre las construcciones interrogativas exclamativas y relativas", în Bosque, I. şi V. Demonte (ed.), *Gramática Descriptiva de la lengua española, Vol. III. Cuarta parte. Entre la oración y el discurso*, Madrid, Espasa Calpe, p. 1931–63.

Cornilescu, Alexandra şi Anca Dinu, 2012, „Adjectives and specificity", comunicare prezentată la *Workshop on Specificity*, Universitatea din Bucureşti.

Cornilescu, Alexandra şi Ion Giurgea, 2013, „The adjective", în Dobrovie-Sorin, C. şi I. Giurgea (ed.), *A Reference Grammar of Romanian. I: The Noun Phrase*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, p. 355–529.

Cruschina, Silvio, 2011, „Fronting, dislocation and the syntactic role of discourse-related features", *Linguistic variation Yearbook*, 1–34.

Damourette, Jacques şi Édouard Pichon, 1930, *Des mots à la pensée; essai de grammaire de la langue française*, Paris, Collection des linguistes contemporains.

Dascălu Jinga, Laurenţia, 2008, „Organizarea prozodică a enunţului", in GALR, vol. II, p. 902–946.

Devine, A. M. şi L.D. Stevens, 2006, *Latin Word Order: Structured Meaning and Information*, Oxford, Oxford University Press.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

Dobrovie-Sorin, Carmen, 2013, „Bare Nouns", în Dobrovie-Sorin, C. şi I. Giurgea (eds.), *A Reference Grammar of Romanian: I. The Noun Phrase*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, p. 49–95.

Dobrovie-Sorin, Carmen, Tonia Bleam şi María Teresa Espinal, 2006, „Bare nouns, number and types of incorporation", în Tasmowski, L. şi S. Vogeleer (ed.), *Non-definiteness and plurality*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, p. 51–79.

Elliott, D., 1971, *The Grammar of Emotive and Exclamatory Sentences in English*, teză de doctorat, The Ohio State University, Columbus, Ohio.

Elliott, D., 1974, „Toward a Grammar of Exclamations", *Foundations of Language*, 11, p. 231–246.

Elsig, M., 2009, *Grammatical Variation across Space and Time: the French Interrogative System*, Amsterdam/ Philadelphia, John Benjamins.

Florea, L. S. 1992, „Esquisse de typologie des énoncés exclamatifs", *Revue Roumaine de Linguistique*, XXXVII, nr. 1, p. 33–43.

Foulet, Lucien, 1921, „Comment ont évolué les formes de l'interrogation", *Romania* 47, p. 243–348.

Frascarelli, M. şi F. Ramaglia, 2013, „Optionality in Contrast", comunicare prezentată la *Incontro di Grammatica Generativa* 39, Università di Modena e Reggio Emilia.

Gärtner, E., 1998, *Grammatik der portugiesischen Sprache*, Tübingen, Niemeyer.

Gérard, Josselyne, 1980, *L'exclamation en français*, Tübingen, Niemeyer.

Giurgea, Ion, 2010, *Pronoms, déterminants et ellipse nominale. Une approche minimaliste,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Giurgea, Ion şi Eva-Maria Remberger, 2012, „Verum Focus and Polar Questions", *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 14, p. 21–40.

GALR, 2008 = Guţu-Romalo, V. (coord.), *Gramatica Limbii Române*, Bucureşti, Editura Academiei.

GBLR, 2010 = Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Marina Rădulescu-Sala, Rodica Zafiu, *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.

Grimshaw, Jane, 1979, „Complement selection and the lexicon", *Linguistic Inquiry*, 10, nr. 2, p. 279–326.

Hill, Virginia, 2006, „Stylistic inversion in Romanian", *Studia linguistica*, 60, nr. 2, p. 156–180.

Léard, Jean-Marcel, 1996, „Ti/-tu, est-ce que, qu'est-ce que, ce que, hé que, don: Des particules de modalisation en français?", *Revue québécoise de linguistique*, 24, nr. 2, p. 107–124.

Marandin, Jean-Marie, 2008, „The exclamative clause type in French", în Müller, S. (ed.), *Proceedings of the 15th HPSG Conference*, Stanford, CSLI Publications, p. 436–456.

Michaelis, Laura, 2001, „Exclamative constructions", în Haspelmath, M. et al. (ed.), *Language Typology and Language Universals*., Berlin, De Gruyter, p. 1038– 1050.

Michaelis, Laura şi Knud Lambrecht, 1996, „Towards a construction-based theory of language function: The case of nominal extraposition", în *Language*, 72, nr. 2, p. 215–247.

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)

Neamţu, G. G., 1985, „Cuvinte relative exclamative”, *Limba Română*, XXXV, nr. 2, p. 108-112.
Paoli, S., 2009, „Contrastiveness and new information: A new view on Focus”, *Rivista di Grammatica Generativa*, 34, p. 137–161.
Payrató, L., 2002, „L’enunciació i la modalitat oracional”, în Solà, J., M.-R. Lloret, J. Mascaró, M. Pérez Saldanya (ed.), *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries, p. 1151–1220.
Poletto, Cecilia, 2000, *The Higher Functional Field. Evidence from Northern Italian Dialects*, New York/Oxford, Oxford University Press.
Tirado Camarena, Irene, 2013, „Vaya como cuantificador en expresiones nominales”, Comunicare prezentată la *27e Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*, Nancy, 15-20 iulie.
Vasilescu, Andra, 2013, „Sentence types” (cap. 13 §2), în Pană Dindelegan, G. (ed.), *The Grammar of Romanian*, Oxford, xford University Press, p. 537–545.
Vântu, Ileana, 2008, „Enunţurile exclamative”, în GALR, vol. II, p. 29–31.
Vinet, Marie-Thérèse, 2000, „Feature representation and *-tu(pas)* in Québec French”, *Studia Linguistica*, 54, nr. 3, p. 381–411.
Vişan, Ruxandra, 2002, „Observaţii asupra sintaxei exclamativelor cu *ce*, *ce de*, *cât* şi *cum* în română”, în Pană Dindelegan (ed.), *Perspective actuale în studiul limbii române. Actele Colocviului Catedrei de Limba Română, 2001*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 415–425.
Zagona, Karen, 2002, *The Syntax of Spanish*, Cambridge, Cambridge University Press.
Zanuttini, R. şi P. Portner, 2003, „Exclamative Clauses: At the Syntax-Semantics Interface” *Language*, 79, nr. 3, p. 39–81.

Ion GIURGEA
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucureşti

BDD-V2840 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:54 UTC)